

Nr 192.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statsunderstöd till Vens elektrifiering; given Stockholms slott den 3 mars 1938.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

A. Pehrsson-Bramstorp.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1938.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, NILSSON, QUENSEL, FÖRSLUND.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, anför efter gemensam beredning med chefen för handelsdepartementet:

I årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln, punkten 130, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, till Vens elektrifiering för budgetåret 1938/1939 beräkna ett reservationsanslag av 98,000 kronor. Jag torde nu få ånyo anmäla detta ärende.

I en av länsstyrelsen i Malmöhus län med utlåtande den 5 november 1937 överlämnad skrift hava Vens elektrifieringskommitté och Västra Rönnebergs energiförening u. p. a. anhållit, att såsom bidrag till genomförande av planerad elektrifiering av ön Ven ett statsanslag av 98,000 kronor måtte utan återbetalningsskyldighet ställas till energiföreningens förfogande mot redovisningsplikt och under de villkor i övrigt, som kunde komma att bestämmas. Vid skriften hava fogats, utom annat, karta över erforderliga högspänningslinjer och kabel ävensom ledningskarta över Ven.

Till följd av remiss hava utlåtanden i ärendet avgivits den 22 januari 1938 av lotsstyrelsen och den 1 februari 1938 av kommerskollegium.

Till stöd för sin framställning hava *Vens elektrifieringskommitté* och *Västra Rönnebergs energiförening u. p. a.* anfört huvudsakligen följande.

Redan tidigare hade förslag väckts om elektrifiering av Ven. Åren 1923 och 1927 hade sålunda gjorts förberedande utredningar i ämnet, men av särskilda orsaker hade frågan ej kunnat föras längre. Då numera i drifttekniskt avseende fullt tillförlitliga kablar kunde tillverkas för den höga spänning, som lämpligen borde ifrågakomma, hade ett av de väsentliga tekniska hindren för elektrifieringen bortfallit.

Då närmast ön belägna delar av fastlandet elektrifierades, hade förutsatts, att Ven skulle erhålla sitt behov av elektrisk energi från den transformatorstation vid Hilleshög, vilken vore förbunden med Landskrona genom en 20,000 volts ledning. För detta ändamål hade plats beretts i nämnda transformatorstation för en utgående 20,000 volts ledning till Ven. Den i tekniskt och ekonomiskt hänseende lämpligaste anordningen för Vens elektrifiering hade befunnits vara att draga en 20,000 volts ledning i praktiskt taget rät linje från transformatorstationen vid Hilleshög till Hakens fyr på Ven. Den del av ledningen, som korsade sundet, hade en längd av cirka 5 kilometer och vore avsedd att utföras såsom sjökabelledning. Vid Hakens fyr skulle spänningen nedsättas till 3,000 volt i en transformatorstation, vilken lämpligen syntes böra anordnas på mark, som tillhörde lotsverket. Från denna transformatorstation skulle kraften fördelas på ön till 5 ortstransformatorer, vilka skulle nedtransformera spänningen från 3,000 volt till den för förbrukarna avsedda 380/220 volt. Av ortstransformatorerna vore en avsedd för en industrianläggning (ett större tegelbruk) och medräknades icke i följande kostnadsberäkning, vilken givit till resultat, att anläggningskostnaden kunde uppskattas bli va:

1) för 5 km 3×25 kvmm 22,000 V. sjökabel inklusive förläggning	kronor	83,000
2) för transformatorstation vid Hakens fyr å 150 KVA 20,000/3,000 V.	»	7,000
3) för 4 stolptransformatorstationer, vardera å 15 KVA, 3,000/380 V. å 750 kronor + utrustning å 250 kronor ..	»	4,000
4) för omkring 5 km 3,000 V. ledning $3 \times 16 + 10$ Cu. ..	»	10,000
5) för omkring 15 km 380 V. ledning 4×16 Cu.	»	30,000
6) för måtanordningar m. m. i Hilleshög	»	2,500
7) för 20,000 V. ledning 3×16 från Hilleshög till kusten ..	»	5,500
8) överspänningskydd och diverse oförutsett	»	3,000

Summa kronor 145,000.

För att utröna om distributionen kunde väntas bli av sådan omfattning, att det planerade företaget kunde bli räntabelt, hade en försöksteckning verkställts. Därvid hade det visat sig, att det stora flertalet av öns fastighetsägare och jordbrukare önskade tillgång till elektrisk kraft för belysning och motordrift. Den på ön befintliga industrin — nyss nämnda tegelbruk samt mejeri, smedja och bageri — önskade elektrisk kraft och belysning. Likaså vore hamnförvaltningarna vid Kyrkbackens och Bäckvikens hamnar intresserade av att få elektrisk energi för hamnbelysning och hamnfyrar. Slutligen hade representanter för lotsstyrelsen under utredningens gång förklarat sig för verkets räkning intresserade av att den planerade anläggningen komme till stånd. I ekonomiskt hänseende hade försöksteckningen utvisat, att anslutningen på ön med visshet kunde beräknas bli så omfattande, att inkomsterna bleve tillräckliga för att täcka kostnaderna för distributionsnätet på ön, om man räknade med samma avgifter som de inom Västra Rönnebergs energiförening u. p. a. gängse. Kostnaderna för erforderlig utrustning och ledning från Hilleshögstationen till Hakens fyr samt för nedtransformeringen å sist nämnda plats kunde emellertid icke förräntas av den planerade elektrifieringen. Dessa kostnader beräknades uppgå till 98,000 kronor.

Det torde icke kunna ifrågasättas, att befolkningen på Ven skulle tvingas att betala högre avgifter för elektrisk energi än motsvarande avnämare på det närbelägna fastlandet. Den företagna försöksteckningen hade också gjorts under det uttryckliga villkoret, att samma taxor skulle tillämpas som inom Västra Rönnebergs energiförening. Den allmänna meningen på Ven syntes vara, att elektrifieringsplanerna bäst skulle realiseras genom att de blivande avnämarna på ön inginge såsom medlemmar i nämnda förening och att föreningen, som ägde tillgång till teknisk sakkunskap och erfarenhet inom området, anförtroddes det tekniska utförandet och den framtida skötseln av anläggningen. Givetvis kunde föreningen icke åtaga sig detta, om ej till dess förfogande ställdes nämnda belopp, som icke kunde förräntas.

De fördelar, som tillgången till elektrisk kraft medförde för landsbygdsbefolkningen i allmänhet, vore allmänt kända och omvittnade. Här finge endast framhållas, att förenämnda tegelbruk, vilket sysselsatte ett hundratal man av öns fasta befolkning, genom elektrifieringen skulle erhålla möjlighet att — i likhet med tegelbruken å fastlandet — omlägga driften till helårsdrift och skapa trygghet för kontinuerlig arbetstillgång för sina anställda.

Länsstyrelsen har tillstyrkt bifall till ifrågavarande framställning samt därvid anfört följande.

Elektrifieringen av ön Ven vore ett av befolkningen därstädes sedan lång tid känt behov. Nämnda förhållande vore helt naturligt, i det att å ön, som hade en talrik befolkning, funnes tvenne hamnar för fiske- och handelsfartyg, stor tegelindustri, ej få hantverksidkare, utvecklat jordbruk och fiske samt en stor bebyggelse, betingad i någon mån även av förekomsten av sommargäster och turister. Länsstyrelsen ansåge därför, att elektrifiering, vilken med all säkerhet skulle avsevärt främja den ekonomiska utvecklingen på ön, snarast möjligt borde komma till stånd. Den ökning av vanliga elektrifieringskostnader, som nedläggning av kabel i sundet för kraftöverföring medförde, vore emellertid så betydande, att befolkningen icke kunde påtaga sig densamma.

Jämväl lotsstyrelsen har ansett sig böra tillstyrka framställningen. Styrelsen har i detta sammanhang andragit väsentligen följande.

Såsom framginge av 1938 års statsverksproposition (X H. T. sid. 90 ff.), hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för anläggning av en fyr jämte mistsignalstation å Vens sydsida ävensom förbättring av mistsignalanläggning och fyrbelysning samt bostadsförhållandena vid Hakens fyrplats å Vens ost sida för budgetåret 1938/1939 anvisa ett belopp av 109,000 kronor, utgörande hälften av den till 218,000 kronor beräknade kostnaden för dessa åtgärder. Enligt detta förslag skulle vid Hakens fyrplats anordnas, bland annat, en medelst råoljemotorer driven elektrisk kraftcentral, vilken skulle alstra elektrisk energi till mistsignalapparater och fyrbelysning vid såväl Hakens fyr som den föreslagna fyren å Vens sydsida. Därest driftsäker elektrisk energi finnes tillgänglig vid Hakens fyrplats, skulle nämnda kraftcentral icke behöva anordnas. Totalkostnaden beräknades i så fall nedgå från 218,000 kronor till 190,000 kronor. Med det krav på driftsäkerhet, som måste ställas på säkerhetsanstalerna för sjöfarten, hade härvid räknats med anordnandet av en mindre kraftcentral vid Hakens fyrplats att användas som reserv, därest strömavbrott i enstaka fall skulle uppstå i distributionsnätet. Därest lotsverket skulle ingå såsom abonnent å elektrisk energi för elektrifiering av Hakens fyr och den planerade fyren å Vens sydkust, beräknades den årliga driftkostnaden för dessa anläggningar nedgå med ungefär 200 kronor i förhållande till motsvarande kostnad för det fall, att erforderlig energi skulle alstras i en lotsverkets egen kraftcentral. Den sålunda angivna årliga besparingen vore beräknad med ledning av ett till lotsstyrelsen från Västra Rönnebergs energiförening u. p. a. ingivet anbud å abonnemang.

Av väsentlig betydelse för driftsäkerheten syntes vara, att stor omsorg ägnades åt nedläggandet av kabeln, då denna, särskilt i ett så strömuppfyllt farvatten som Öresund, eljest lätt utsattes för skadegörelse, som kunde medföra strömavbrott.

För den händelse att elektrisk ström komme att distribueras å Ven, bereddes jämväl möjlighet att för en förhållandevis ringa kostnad elektrifiera lotsverkets å öns västsida belägna fyr Ven. Härigenom skulle, bland annat, en högst önskvärd ökning av denna fyrs ljusstyrka kunna vinnas.

Beträffande sökandenas förslag, att den ifrågasatta kabeln skulle ilandföras vid Hakens fyr och att en transformatorstation genom sökandenas försorg skulle anordnas å lotsverket tillhörig mark därstädes, hade lotsstyrelsen ej annat att anföra, än att styrelsen förutsatte, att anläggningarna i fråga komme till utförande på sätt, som kunde av lotsstyrelsen godkännas. Lotsstyrelsen förväntade sig alltså att — i händelse av bifall till framställningen — beredas tillfälle granska förslagen till kabelns ilandförande och transformatorstationens anordning, innan dessa anläggningar komme till utförande.

Lotsstyrelsen har sammanfattat de fördelar, som skulle uppstå för lotsverket, därest driftsäker elektrisk energi från ett allmänt distributionsnät bleve tillgänglig å Ven, sålunda: anläggningskostnaden för planerad elektrifiering av Hakens fyr och av ny fyr å Vens sydsida m. m. nedbragtes från beräknade 218,000 till beräknade 190,000 kronor, den årliga driftkostnaden för nyssnämnda anläggningar beräknades nedgå med ungefär 200 kronor, varjämte framtida elektrifiering av lotsverkets fyr Ven å öns västsida underlättades.

Kommerskollegium, som i likhet med övriga i ärendet hörda myndigheter funnit det önskvärt, att elektrifiering av Ven komme till stånd, har ansett det skäligt, att för detta ändamål — på samma sätt som på sin tid var fallet vid

Ölands elektrifiering — statsbidrag lämnades för bestridande av de merkostnader, som betingades av det insulära läget. Emellertid har kollegium hållit före, att statsbidraget borde kunna begränsas till 65,000 kronor. Av vad kollegium anfört i ärendet må här återgivas följande.

De kostnader, som föranleddes av kraftöverföringen till Ven utöver distributionsanläggningen å själva ön, hade av sökandena beräknats till 98,000 kronor, nämligen för

5 km 22,000 V sjökabel jämte förläggning	kronor	83,000
150 KVA transformatorstation 20,000/3,000 V å Ven	»	7,000
mätanordning m. m. å fastlandet	»	2,500
20,000 V ledning från befintlig kraftledning till stranden vid sundet	»	5,500

Summa kronor 98,000.

Beträffande denna kalkyl ville kollegium först framhålla, att av posterna i densamma strängt taget endast själva kabelkostnaden betingades av det insulära läget. Kollegium funne dessutom, att kabelkostnaden upptagits med oskäligt högt belopp. Enligt handlingarna erfordrades ett effektelopp av 150 à 200 KW för en fullständig elektrifiering av ön. Den lämpligaste spänningen vore vid dylikt förhållande icke 22,000 volt, såsom i kalkylen förut-sattes, utan betydligt lägre. Enligt vad kollegium under hand inhämtat kunde kostnaden för en 6,000 volts kabel med en överföringsförmåga av 200 à 250 KW beräknas uppgå till högst 55,000 kronor inklusive förläggning. Det kunde därför ifrågasättas, att statsbidraget begränsades till sistnämnda belopp.

Elektrifieringsförhållandena på själva ön syntes i stort sett vara förmånliga, varför det planerade företaget i ekonomiskt hänseende torde medföra vissa fördelar för föreningen, i den händelse kabeln bekostades av statsverket. Det torde emellertid böra förutsättas, att, om Västra Rönnebergs energiförening u. p. a. erhöle dispositionsrätten till den planerade överföringskabeln, föreningen borde åläggas skyldighet att ansvara för kabelns skötsel och eventuella reparationer vid inträffad skada. Härigenom åtog sig föreningen en viss ekonomisk risk, som dock kunde anses kompenserad genom vad föreningen vunne på elektrifieringen. Vidare borde nämnas, att föreningen, om anläggningen på Ven utfördes med annan spänning än den som förekomme i föreningens egen anläggning, förorsakades en viss extra kostnad för transformering, vilken kunde uppskattas till 7,000 kronor. Det kunde ifrågasättas, att även denna post täcktes med subventionsmedel. Övriga i kalkylen upptagna poster, avseende ledning på fastlandet samt mätanordningar, syntes däremot böra hänföras till sådana normala kostnader, för vilkas täckande subvention ej borde ifrågakomma.

En mera ingående utredning än den sökanden framlagt syntes erforderlig för frågans bedömning i detalj. Såsom villkor för statsbidrag syntes böra föreskrivas, att anläggningen skulle utföras enligt av kommerskollegium godkänd plan. Kollegium ansåge sig i övrigt kunna förorda, att statsbidrag utginge med ett belopp, som svarade mot de verkliga kostnaderna för kabelförbindelsen mellan Ven och fastlandet ävensom för den transformatoranläggning, som för överföringen befunnes erforderlig. Ifrågavarande kostnader torde såvitt för närvarande kunde bedömas icke överstiga 65,000 kronor.

Avsikten syntes vara, att de blivande avnämarna å ön skulle ingå såsom medlemmar i Västra Rönnebergsföreningen och åtnjuta samma förmåner som föreningens förutvarande medlemmar. Ur allmän synpunkt syntes ett

dylikt förfarande lämpligt. Det nya elektrifieringsföretaget komme nämligen därigenom att i ekonomiskt avseende stödjas av ett större bärkraftigt företag.

I föreliggande framställning hemställdes, att det ifrågasatta bidraget skulle ställas till Västra Rönnebergs energiförenings u. p. a. förfogande utan återbetalningsskyldighet. Kollegium funne det betänkligt, om på så sätt äganderätten till kabelanläggningen m. m. skulle övergå till ett privat företag, vilket sannolikt icke kunde garantera anläggningens användning för Vens elektrifiering allt framgent. Äganderätten till de anläggningar, ett eventuellt statsbidrag avsåge, syntes enligt kollegii mening böra förbehållas staten. Då lotsstyrelsen syntes vara den statsinstitution, som hade största direkta intresse av anläggningarnas bestånd och rationella skötsel, torde det kunna ifrågasättas, att anläggningarna överlämnades till nämnda styrelses förvaltning. I annat fall syntes de — liksom då fråga vore om Ölands elektrifiering — böra överlämnas till vederbörande landsting. Vare sig anläggningarna överlämnades till lotsstyrelsen eller landstinget, syntes de böra kostnadsfritt ställas till Västra Rönnebergs energiförenings u. p. a. — eller eventuellt annan distributörs — disposition under viss tid, exempelvis 20 år för varje gång, med skyldighet att underhålla dem på nöjaktigt sätt och använda dem till upp-givet ändamål för elektrifiering av ön Ven, varest föreningen borde förbinda sig att tillämpa samma taxor för energin som på fastlandet.

I övrigt syntes för bidrags åtnjutande böra gälla villkor, likartade med dem, som fastställdes i brev den 19 augusti 1927 till statskontoret rörande bidrag till Ölands elektrifiering.

I anslutning till vad sålunda anförts finge kollegium hemställa, att Kungl. Maj:t hos riksdagen måtte göra framställning om anvisande av ett reservationsanslag å 65,000 kronor, att av lotsstyrelsen eller Malmöhus läns landsting disponeras efter förut angivna grunder och i den omfattning, som svarede mot de verkliga kostnaderna för kabeln mellan Ven och fastlandet och för den för överföringen erforderliga transformatoranläggningen.

I en den 10 februari 1938 dagtecknad skrift har *Västra Rönnebergs energiförening u. p. a.* framlagt en i vissa hänseenden ändrad plan för ifrågavarande elektrifiering. Kostnaderna hava härvid beräknats kunna något reduceras, till följd varav föreningen ansett sig böra begränsa framställningen om statsbidrag till 90,000 kronor. Föreningen har anfört i huvudsak följande.

Under förutsättning att invånarna å Ven skulle bilda ett distributionsföretag för öns elektrifiering och inköpa erforderlig energi vid 20,000 volts spänning från Västra Rönnebergs energiförening vid föreningens transformatorstation vid Hilleshög hade det tidigare, med hänsyn jämväl till då rådande prisläge ansetts riktigast, att kraftöverföringen skedde medelst en 20,000 volts kabel till Ven för att nedtransformeras till 3,000 volt å ön. Med utgångspunkt härifrån hade den i framställningen om statsanslag intagna kostnadsberäkningen upprättats.

Emellertid hade det visat sig, att befolkningen på Ven föredroge, att energidistributionen handhades av föreningen, som ägde mångårig erfarenhet på området. Föreningen hade förklarat sig villig utvidga sitt distributionsområde, så att detta komme att omfatta jämväl ön Ven men endast under förutsättning, att föreningens förutvarande medlemmar icke härigenom åsamkades ökat ekonomiskt ansvar. För att föreningen, utan att öka de förutvarande medlemmarnas avgifter, skulle kunna tillämpa samma relativt

låga taxor på Ven som på fastlandet, vore det nödvändigt, att föreningens kostnader inskränktes till sådana, som vore nödvändiga för själva distributionen å ön, d. v. s. för hög- och lågspänningsledningar jämte ortstransformatörer med tillbehör.

På fastlandet användes en distributionsspänning av 3,000 volt. För denna spänning, som visat sig lämplig, kunde betryggande isolation, avsedd för 10,000 volt, erhållas utan allt för hög kostnad. Utmed kusten — och givetvis även på Ven — förekomme ofta saltbeläggningar på isolatorerna, varigenom överledningar kunde förekomma vid samma isolatorer, som utgjorde fullt betryggande isolation i det inre av landet. För att kunna garantera så stor driftsäkerhet, som allmänheten för närvarande krävde och som säkerligen vore av största betydelse för lotsverket, hade föreningen beslutat, att elektrifiering på Ven skulle utföras med föreningens standardspänning 3,000 volt, om föreningen överhuvud taget skulle åtaga sig den ifrågasatta elektrifieringen. Ett ytterligare skäl för att använda samma spänning som å fastlandet vore, att föreningen förfogade över reservtransformatorer för denna spänning, vilka hastigt kunde ersätta sådana i drift varande transformatorer, som bleve skadade.

Visserligen skulle spänningen på ön kunna bestämmas till 3,000 volt men sjökabeln utföras för högre spänning för att minska kopparåtgången och därmed kostnaden. Emellertid måste man i så fall räkna med en tillkommande kostnad för transformator för nedtransformering av den högre spänningen till 3,000 volt. Dessutom komme en dylik mellantransformator att medföra förluster, vilka årligen finge betalas icke endast av förbrukarna på Ven utan även av föreningens nuvarande medlemmar, då energiavgifterna skulle beräknas enligt enhetliga grunder för alla avnämare.

Vid 3,000 volts driftspänning kunde man av erfarenhet räkna med betydligt större driftsäkerhet än vid högre spänningar. Detta gällde även för sjökablar och deras sammankopplande med luftledningar. Föreningen hade därför låtit undersöka kostnaderna för kraftöverföringen med 3,000 volts sjökabel och funnit kostnaderna vid nuvarande prisläge vid detta alternativ ställa sig avsevärt lägre än vad som tidigare vid högre prisnivå beräknades för 20,000 volt. Nämnda kostnader, vilka avsåge samtliga de anläggningar och anordningar, vilka erfordrades för kraftöverföringen från föreningens transformatorstation vid Hilleshög till Hakens fyrplats på Ven, hade beräknats sålunda:

1) erforderlig utrustning i Hilleshög	kronor	2,000
2) 20,000 volts ledning Hilleshög—kusten	»	5,500
3) transformatorbyggnad vid kusten	»	3,000
4) transformator därstädes 20,000/3,300 V., 250 KVA	»	3,800
5) instrumentering för 20,000 V.	»	750
6) » » 3,000 V.	»	1,750
7) 5.250 m. sjökabel 3 × 50 kvmm, förlagd	»	61,800
8) kopplingskiosk vid Hakens fyrplats	»	4,000
9) sjömärken, marklösen m. m.	»	2,400
10) diverse signalapparater m. m.	»	1,500
11) jordindikeringsutrustning m. m.	»	1,500

Summa kronor 88,000.

Kostnaden hade således kunnat beräknas bliva cirka 10,000 kronor lägre än enligt föregående uppskattning. Emellertid vore det icke möjligt att nu bedöma, i vilken riktning prisnivån komme att förändras.

I förnyat remissutlåtande den 19 februari 1938 i anledning av sist omnämnda framställning har *lotsstyrelsen* förklarar sig tillstyrka framställningen och sålunda förorda, att elektrifieringen av Ven komme till utförande enligt i framställningen angiven plan. *Lotsstyrelsen* har i sitt utlåtande framhållit huvudsakligen följande.

Den ändrade planen för elektrifieringens genomförande innebure, *dels* att den transformatorutrustning, som enligt energiföreningens första förslag avsåges uppställd på lotsverket tillhörigt markområde vid Hakens fyr, komme att placeras vid kusten på fastlandet, *dels ock* att sjökabeln bleve av annan konstruktion än vad det första förslagets genomförande skulle hava medfört. Båda dessa förhållanden innebure vissa drifttekniska fördelar för en anslutning till distributionssystemet av de fyr- och mistsignalanläggningar å Vens östra och södra sida, till vilka Kungl. Maj:t föreslagit innevarande års riksdag att bevilja medel. Genom att transformatoranläggningen förlades på fastlandet kunde sålunda vid anläggningen inträffande felaktigheter snabbara avhjälpas än för det fall att transformeringen skulle ske på Ven. Vidare torde, om elektrifieringen genomfördes enligt nu framlagt förslag, bättre möjligheter föreligga att, vid inträffande strömavbrott på det kraftnät, varur den elektriska energin i normala fall uttoges, tillfälligt förse lotsverkets anläggningar å ön med energi från annat distributionsnät på fastlandet. Att sjökabeln utfördes för den förhållandevis låga spänningen av 3,000 volt torde tillika innebära minskad risk för strömavbrott till följd av fel på kabeln.

Ehuru det nya förslaget sålunda ur driftsäkerhetens synpunkt innebure vissa företräden framför det tidigare framlagda förslaget, bleve jämväl vid den elektriska energins överförande till ön vid 3,000 volts kabelspänning en mindre reservkraftcentral vid Hakens fyrplats alltjämt erforderlig för de av *lotsstyrelsen* föreslagna anläggningarna å Vens ost- och sydsida.

Lotsstyrelsen finge vidare framhålla, att en önskvärd elektrifiering av den på Vens västra sida befintliga fyren Ven förutsatte tillgång till driftsäker elektrisk ström och att det med hänsyn härtill vore av vikt, att spänningen hos distributionsnätet å Ven icke komme att överstiga 3,000 volt. De föreslagna fyr- och mistsignalanläggningarna å öns ost- och sydsida vore avsedda att, vid eventuell anslutning av desamma till det föreslagna kraftnätet, anknytas direkt till sjökabeln i kopplingskiosken vid Hakens fyrplats och komme till följd därav icke att beröras av driftstörningar inom distributionsnätet på ön. Spänningen på sagda distributionsnät vore alltså för sistnämnda anläggningars vidkommande utan betydelse.

I den kostnadsberäkning, som återfunnes i föreliggande framställning, vore bland annat upptagen en post om 2,400 kronor, avseende »sjömärken, marklösen m. m.» *Lotsstyrelsen* finge med anledning härav framhålla *dels* vikten av att från sjön väl synliga, kabelsträckningen utmärkande såväl dagmärken som överensfyrar anordnades vid kabelns båda ändpunkter till nedbringande av risken att kabeln vid fartygs uppankring avsetes eller på annat sätt skadades, *dels ock* att den uppgivna kostnadssiffran vore skäligen.

Därest det skulle ifrågasättas, att sjökabeln och de övriga anordningar, vartill statsbidrag skulle utgå, anförtroddes till *lotsstyrelsens* förvaltning, förklarade *styrelsen* sig icke hava något att erinra häremot, under förutsättning att Västra Rönnebergs energiförening u. p. a. på de närmare villkor, som Kungl. Maj:t kunde komma att fastställa, utan kostnad för *lotsverket*

åtog sig anläggande, drift och underhåll av anordningarna i fråga. Lotsstyrelsen ville i detta sammanhang även förordna, att anläggningen ställdes under statlig kontroll att utövas genom kommerskollegium.

På grund av remiss har *kommerskollegium* den 2 mars 1938 ånyo utlåtit sig i ärendet samt därvid anfört väsentligen följande.

Kollegium ville erinra om att då fråga vore om elektrifiering av vissa avlägsna delar av Norrbottens län statsbidrag visserligen lämnades i avsevärt större utsträckning, än vad som motsvarade kostnaderna för den huvudledning, genom vilken kraften tillfördes respektive områden, men detta hade ansetts vara motiverat genom befolkningens svaga ekonomiska ställning och de på grund av synnerligen gles bebyggelse förorsakade exceptionellt höga anläggningskostnaderna. Att motsvarande omständigheter skulle föreligga å Ven hade icke gjorts gällande i ärendet. Kollegium ansågo sig därför böra vidhålla sin principiella uppfattning att statsbidrag ej borde utgå med större belopp än som erfordrades för täckandet av de merkostnader, som betingades av Vens insulära läge.

Vad anginge frågan om lämpligaste spänning för ifrågavarande kraftöverföring ville kollegium framhålla, att det icke mötte någon som helst svårighet att ernå samma driftsäkerhet vid en spänning av 6,000 V som vid den av energiföreningen föreslagna eller 3,000 V. Anläggningar, på vilka måste ställas högre krav på driftsäkerhet, än vad fallet vore beträffande Venanläggningen, drevs inom saltstormsregionen med avsevärt högre spänning än 6,000 V. Landsbygdeelektrifiering inom längre norrut belägna områden, varest saltstormarna vore svårare än i trakten av Ven, utfördes numera allmänt med en spänning av 6,000 V. Skulle sjökabeln såsom föreningen föreslagit utföras för 3,000 V och med en överföringsförmåga av 200 à 250 KW, skulle kostnaden bli omkring 10,000 kronor högre (än det av kollegium tidigare beräknade beloppet 55,000 kronor) utan att någon motsvarande fördel vunnos.

Vidkommande den i energiföreningens framställning den 10 februari 1938 intagna specifikationen över anläggningsdelar, som föreningen tänkt sig skola bestridas av statsmedel, avsågo enligt kollegiums uppfattning de under punkterna 1, 2, 8, 10 och 11 i specifikationen upptagna kostnaderna — sammanlagt uppgående till 14,500 kronor — anordningar, som icke betingades av Vens avskilda läge från fastlandet. På grund härav funne sig kollegium icke böra tillstyrka, att dessa utfördes med subventionsmedel. För sjökabeln borde upptagas den av kollegium — med utgångspunkt från 6,000 V driftspänning — i ämbetsverkets första utlåtande beräknade kostnaden av 55,000 kronor. Beträffande övriga i specifikationen upptagna anläggningsdelar hade kollegium intet att erinra mot att kostnaderna för dessa, enligt specifikationen uppskattade till sammanlagt 11,700 kronor, bestredes med statsmedel. Sistnämnda belopp motsvarade kostnaden för den för överföringen erforderliga transformatoranläggningen — nu dock beräknad till något högre belopp än förut — samt för vissa sjömärken och marklösen, vilken post icke tidigare medräknats men som nu förordades av lotsstyrelsen. Det erforderliga subventionsbeloppet skulle sålunda uppgå till 66,700 kronor.

Med hänsyn till vad lotsstyrelsen anfört ville kollegium förordna, att de anläggningsdelar, vilka eventuellt komme att utföras med subventionsmedel, ställdes under lotsstyrelsens förvaltning på de villkor styrelsen föreslagit.

Av utredningen i ärendet torde framgå, att genomförandet av den plane- *Departements-*
rade elektrifieringen av Ven skulle i olika hänseenden vara till gagn för den *chefen.*

ekonomiska utvecklingen på ön, vilken äger en talrik befolkning och ett ej obetydligt näringsliv. Med hänsyn härtill och då det icke rimligen kan ifrågasättas, att samtliga kostnader för elektrifieringen skola kunna bäras av öborna själva vare sig i form av höjda avgifter för elektrisk energi eller på annat sätt, vill jag förorda, att staten i viss utsträckning lämnar sitt bistånd till företagets förverkligande. Såsom kommerskollegium framhållit, torde visserligen skäl kunna anföras emot det av Västra Rönnebergs energiförening u. p. a. framförda förslaget, att staten skall bestrida kostnaderna ej blott för erforderlig sjökabel utan även för övriga anläggningar och anordningar, vilka krävas för kraftöverföringen från den föreningen tillhöriga transformatorstationen vid Hilleshög till Hakens fyrplats på Ven. Emellertid vill jag med hänvisning till vad lotsstyrelsen anfört lämna mitt förord åt nämnda förslag. Det synes mig nämligen vara av största vikt, att statens mellankomst för realiserandet av ett företag av den allmännyttiga art som det här gäller göres verkligt effektiv. Det förhållandet att, såsom i ärendet upplysts, särskilda svårigheter torde möta mot överföringskabelns nedläggande i ett så strömuppfyllt farvatten som Öresund, utgör enligt min mening en speciell anledning för statsverket att i större utsträckning än eljest ekonomiskt engagera sig i företaget. Härigenom blir nämligen staten i stånd att tillse, att för kraftöverföringen erforderliga åtgärder utföras så, att största möjliga garanti vinnes för att överföringen skall bliva fullt tillfredsställande ur driftsäkerhetssynpunkt. En ytterligare omständighet, som man i detta sammanhang ej får bortse från, är att energiföreningen förklarat sig icke vara villig att medverka till elektrifieringen, för den händelse av föreningen senast framlagd plan för företaget icke skulle anses kunna godtagas. I detta hänseende vill jag uttala, att jag i likhet med kommerskollegium anser det vara av stor betydelse, att det nya elektrifieringsföretaget kommer att stödjas av ett större bärkraftigt företag sådant som nyssnämnda förening. Vidkommande kostnaderna för de anläggningar, som enligt vad jag nyss förordat böra bestridas av statsmedel, föranleda de av föreningen senast framlagda beräkningarna rörande sagda kostnader, vilka beräkningar sluta å en summa av 88,000 kronor, ej någon erinran från min sida. Härvid har jag utgått från föreningens av lotsstyrelsen tillstyrkta förslag att spänningen för överföringskabeln skall bestämmas till 3,000 volt. På frågans nuvarande ståndpunkt anser jag det emellertid ej vare sig nödvändigt eller lämpligt att definitivt avgöra, vilken spänning, som bör användas för ifrågavarande kraftöverföring. Ett dylikt avgörande bör efter ytterligare undersökning få i sinom tid träffas av Kungl. Maj:t.

I överensstämmelse med vad jag sålunda anfört synes statens bidrag för ändamålet böra beräknas till ett belopp av 88,000 kronor. En medelsanvisning av sådan storlek kan möjligen väcka vissa betänkligheter ur statsfinansiell synpunkt. Emellertid förlora dessa avsevärt i betydelse, därest man beaktar de fördelar — bland annat i form av besparingar vid planerad elektrifiering av öns fyrar — som en allmän elektrifiering av Ven kommer att innebära för

lotsverket. Den ifrågasatta medelsanvisningen torde i sin helhet böra ske å riksstaten för budgetåret 1938/1939.

Lika med kommerskollegium anser jag, att de anläggningar, som kunna komma till stånd med anlåtande av ifrågavarande statsbidrag, böra förbehållas staten med äganderätt samt överlämnas till förvaltning av lotsstyrelsen, till vars förfogande statsanslaget även lämpligen bör ställas. Sedan anläggningarna fullbordats — vilket såsom lotsstyrelsen föreslagit torde böra ske genom Västra Rönnebergs energiförenings u. p. a. försorg — synes lotsstyrelsen böra kostnadsfritt upplåta dispositionsrätten till desamma åt nämnda förening, som därvid bör åläggas att utan kostnad för lotsverket ombesörja anläggningarnas drift och underhåll. På Kungl. Maj:t torde få ankomma att meddela de närmare bestämmelserna för anläggningarnas upplåtande till föreningen. Det bör även ankomma på Kungl. Maj:t att efter den ytterligare utredning, som må anses nödig, lämna föreskrift om i övrigt erforderliga villkor för statsbidragets tillgodonjutande. Bland villkoren synes bland annat böra inrymmas ett stadgande av innebörd, att ifrågavarande anläggningar skola utföras enligt av lotsstyrelsen och kommerskollegium godkänd plan samt att anläggningarna därefter skola ställas under statlig kontroll utövad av sistnämnda myndighet.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vens elektrifiering* för budgetåret 1938/1939 under nionde huvudtiteln anvisa ett *reservationsanslag* av 88,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sven Ros.